

Назив предмета

ЕЛЕКТРИЧНЕ МАШИНЕ НА ВОЗИЛИМА

III семестар
Студијски програм АСУВ

Фонд часова
3+2

Предметни наставник:

мр Милија Џекулић, дипл. инж.

Предметни сарадници:

спец. инж. Далибор Вукић

спец. инж. Миле Навала

ЕЛЕКТРИЧНЕ МАШИНЕ НА ВОЗИЛИМА

ИСПИТ

1. ТЕОРИЈА: 80 бодова (мин. 41 бодова)

- полагање преко два колоквијума,
- пад на првом колоквијуму – може се изаћи на другом колоквијум
- пад на 2. кол. – редован испитни рок
- 1. Колоквијум: 10 питања = 40 бодова (мин. 21 б.)
- 2. Колоквијум: 10 питања = 40 бодова (мин. 2016.)
- (1+2) Колоквијум: 20 питања = 80 бод. (мин. 41 б.)
- Нема понављања другог 2. колоквијума
- **РЕДОВАН ИСПИТНИ РОК:**

20 питања = 80 бодова (минимум 41 бод)

2. ЛАБОРАТОРИЈСКЕ ВЕЖБЕ:

20 бодова (мин. 10 бод.)

Организација, начин реализације вежби, бодовање и све остало везано за лаб. вежбе регулисаће се у првом термину за вежбе.

Крајња оцена из предмета изводи се на основу освојеног укупног броја бодова са теорије и лабораторијских вежби:

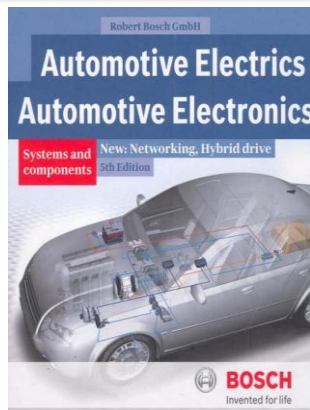
- 51 – 60 бодова = 6,
- 61 – 70 бодова = 7,
- 71 – 80 бодова = 8
- 81 – 90 бодова = 9,
- 91 – 100 бодова = 10

ЕЛЕКТРИЧНЕ МАШИНЕ НА ВОЗИЛИМА

Литература:

1. С. Вукосавић, Електричне машине, ЕТФ Београд, Академска мисао, БГ 2010.
2. В. Вучковић: Општа теорија електричних машина, Наука, Београд, 1992
3. Б. Митраковић: Комутаторни мотори, Научна књига, Београд 1989
4. Б. Митраковић: Испитивање електричних машина, Научна књига, Београд 1991
5. BOSCH: Alternator and Starter Motors, ISBN 3-934584-69-1
6. BOSCH: Automotive electrics/Automotive electronics, ISBN 13:978-0-8376-1541-7
7. BOSCH: Automotive Handbook, ISBN 978-0-7680-4851-3
8. Ј. Декањ: Енциклопедија аутоелектрике, Графичка књига, Београд 2006
9. BOSCH: Hybrid drives, Fuel cells and alternative fuels, Edition 2008
10. Ronald K. Jurgen: Electric and Hybrid-Electric Vehicles, ISBN 978-0-7680-3439-4
11. J.D. Halderman: *Advanced engine performance diagnosis*, Prentice Hall, ISBN 0-13-113254-7
12. Ј. Декањ: Електричне машине на возилима, ЗУНС, Београд 2007

- електрични мотори:
електричну енергију → механичку енергију
- електрични генератори:
механичку енергију → електричну енергију
- електрични трансформатори:
електричну енергију → електричну енергију
једног система   другог система

Рад електричних машина се најчешће ослања на магнетско поље које спреже струјна кола и покретне делове машина.

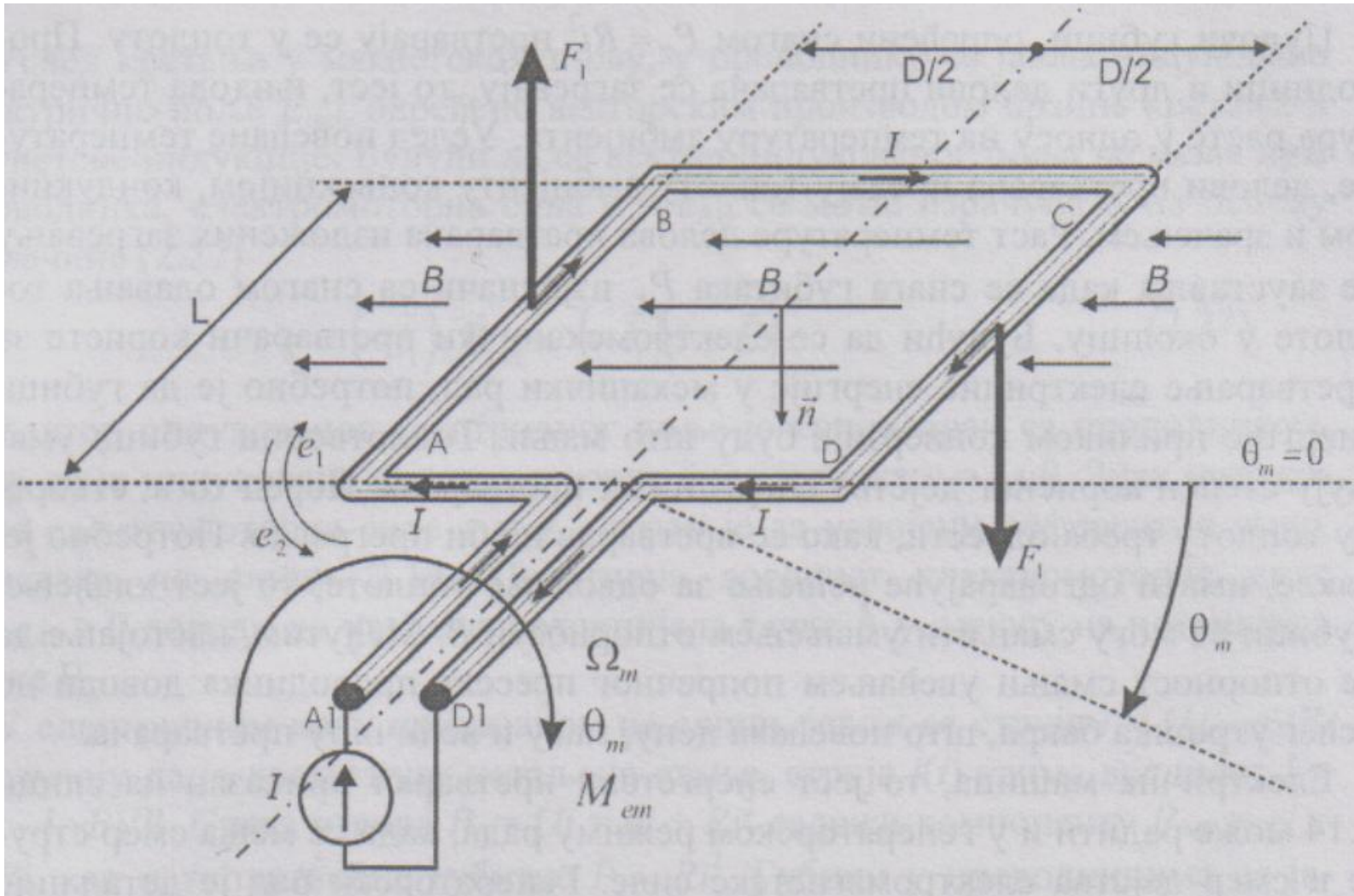
Основни физички закони који одређују електро-механичко претварање енергје у машинама су:

- **Фарадејев закон електромагнетне индукције;**
- **Амперов закон;**
- **Лоренцов закон и**
- **Кирхофови закони.**

ЕЛЕКТРИЧНЕ МАШИНЕ НА ВОЗИЛИМА

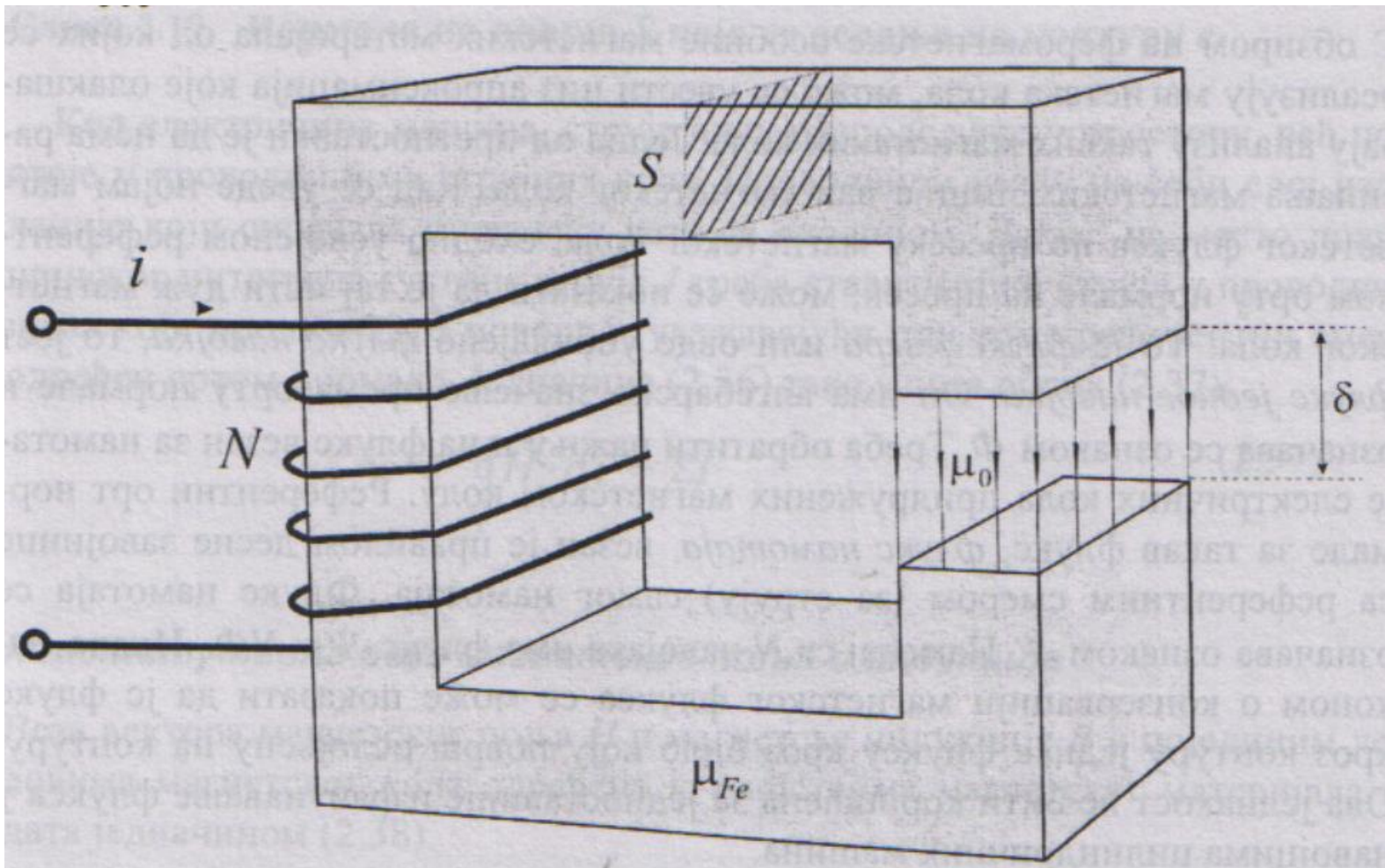
Обртни претварач

ЕЛЕКТРИЧНЕ МАШИНЕ НА ВОЗИЛИМА

Магнетско коло

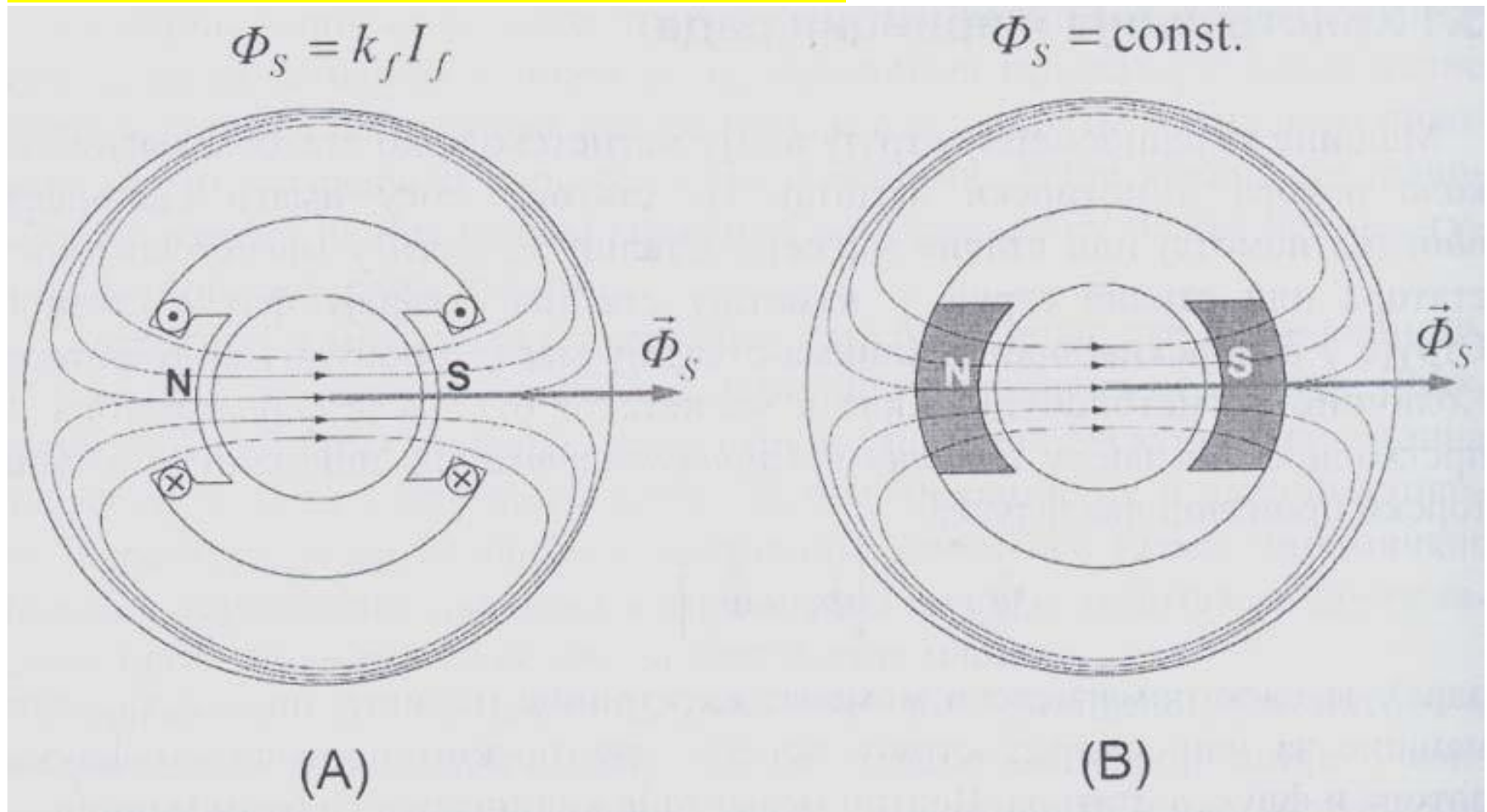

ЕЛЕКТРИЧНЕ МАШИНЕ НА ВОЗИЛИМА

1. МАШИНЕ ЈЕДНОСМЕРНЕ СТРУЈЕ

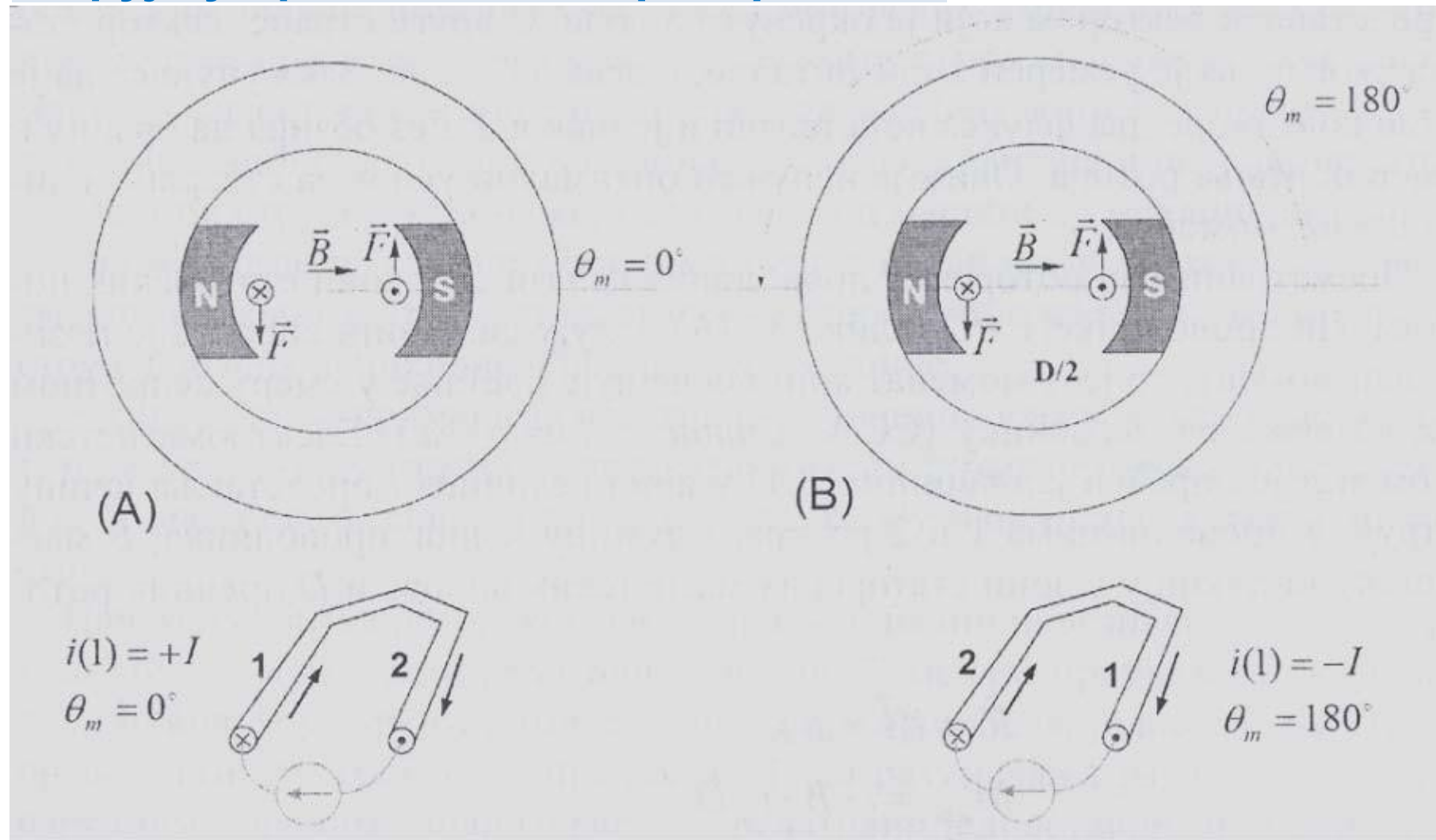
КОНСТРУКЦИЈА

ЕЛЕКТРИЧНЕ МАШИНЕ НА ВОЗИЛИМА

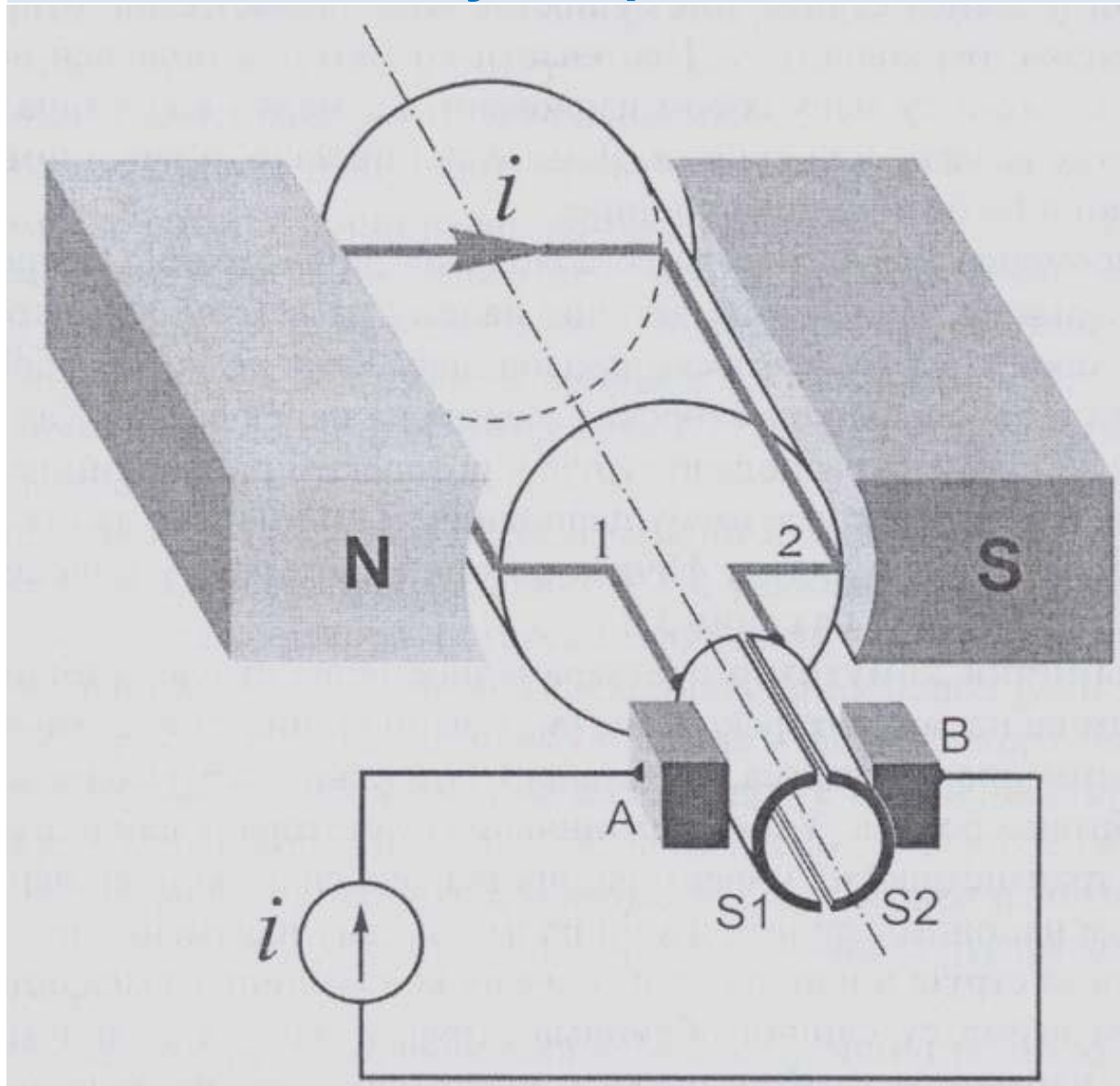
Струја у проводницима ротора

ЕЛЕКТРИЧНЕ МАШИНЕ НА ВОЗИЛИМА

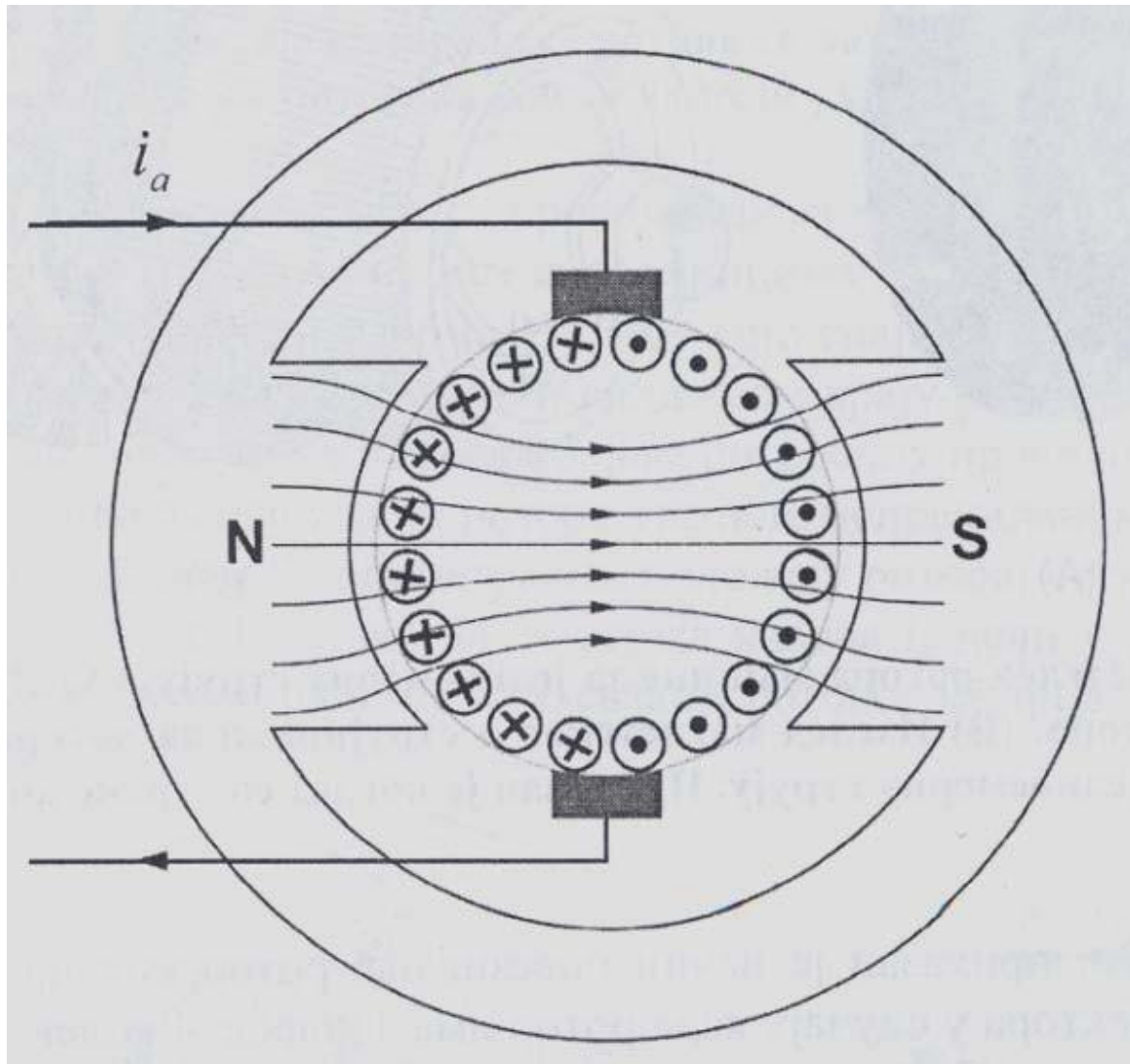
Механички комутатор

ЕЛЕКТРИЧНЕ МАШИНЕ НА ВОЗИЛИМА

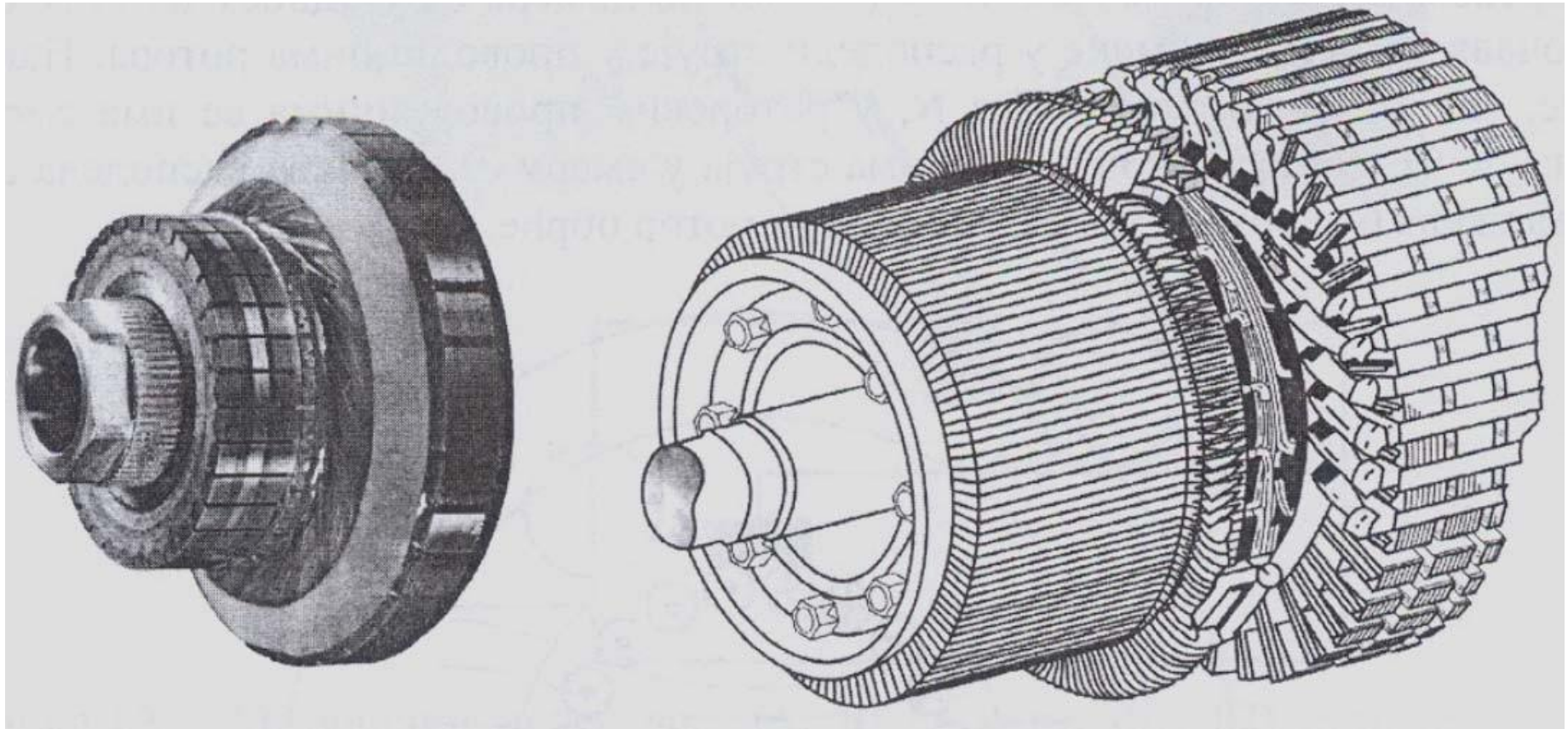
Намотаји ротора

ЕЛЕКТРИЧНЕ МАШИНЕ НА ВОЗИЛИМА

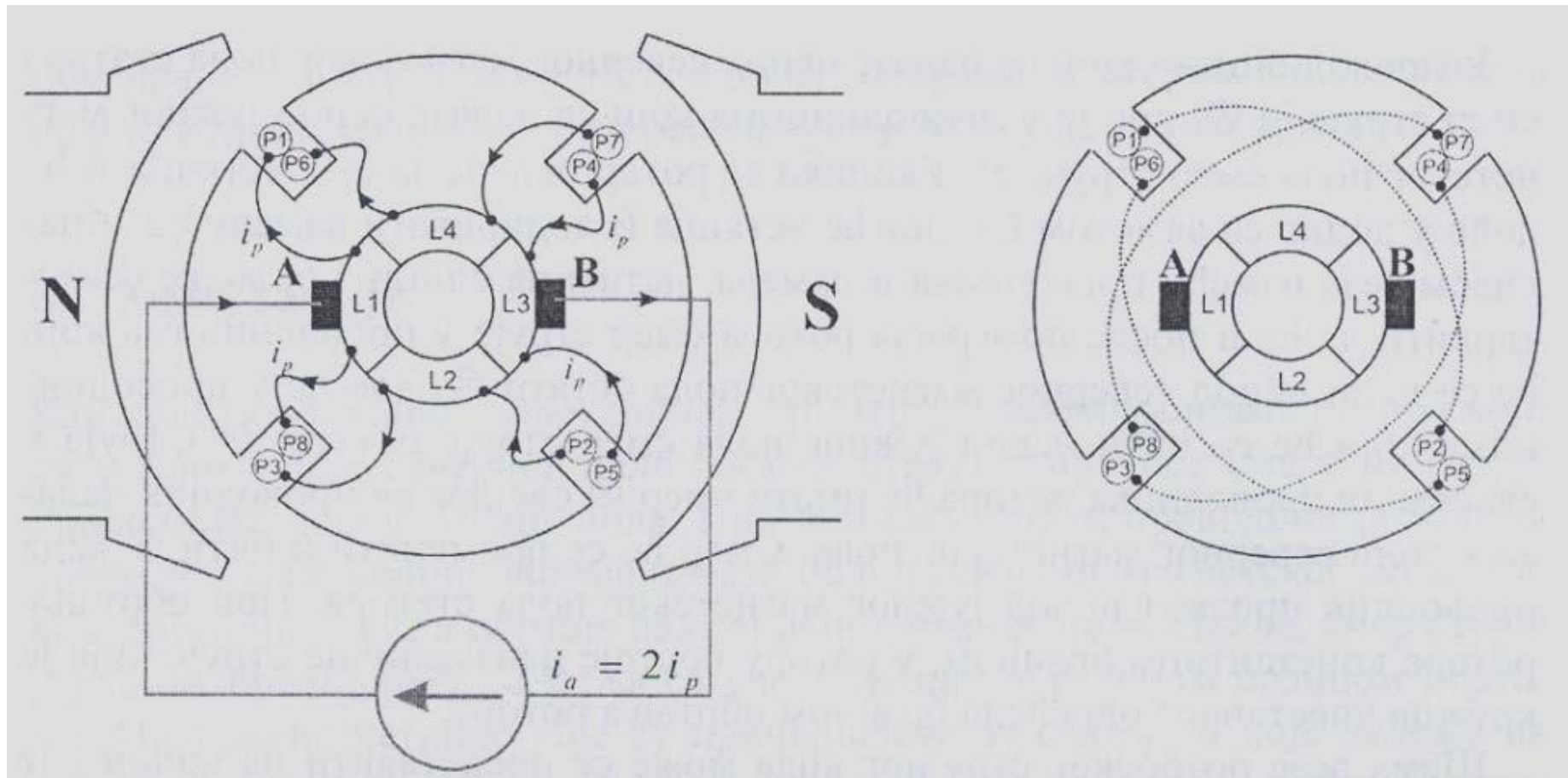
Изглед ротора

ЕЛЕКТРИЧНЕ МАШИНИ НА ВОЗИЛИМА

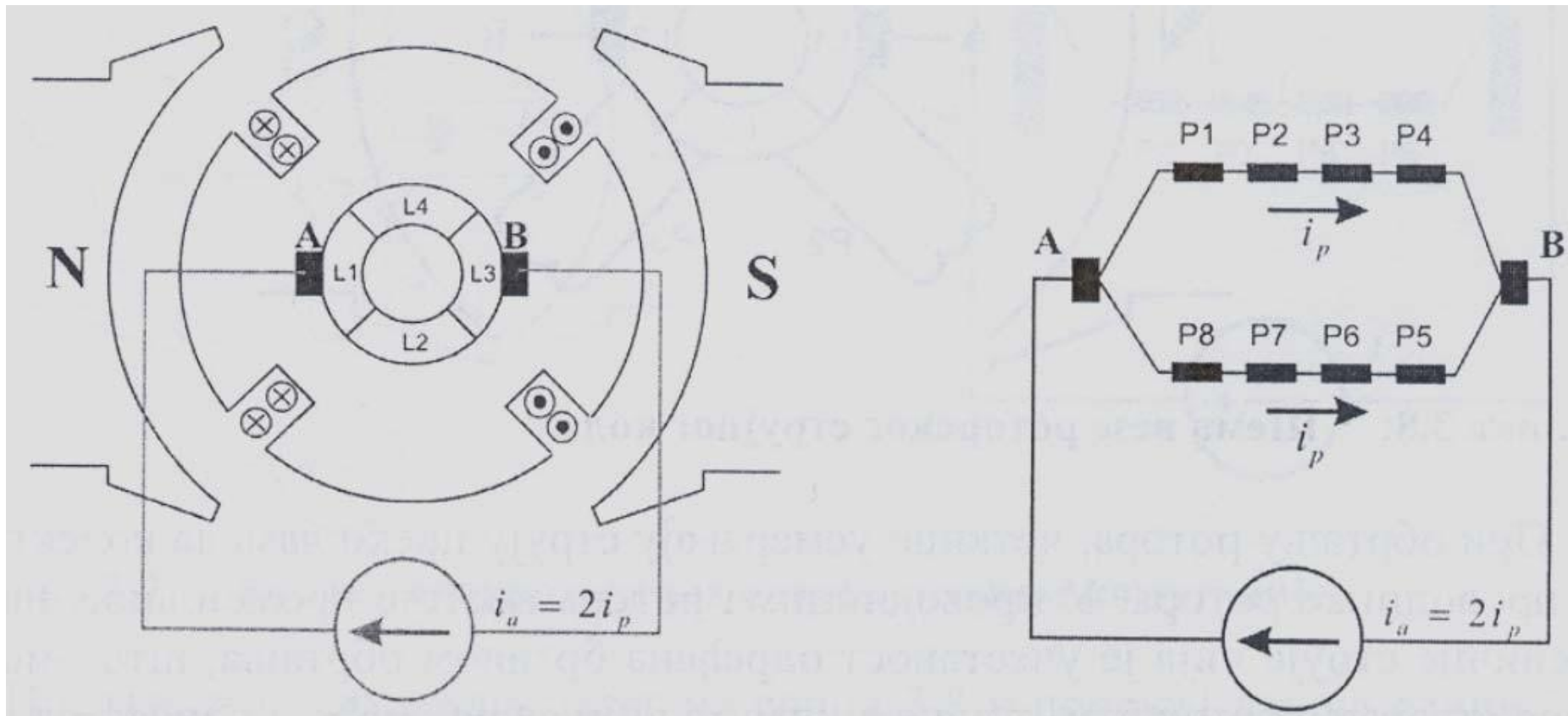
Повезивање проводника ротора

ЕЛЕКТРИЧНЕ МАШИНЕ НА ВОЗИЛИМА

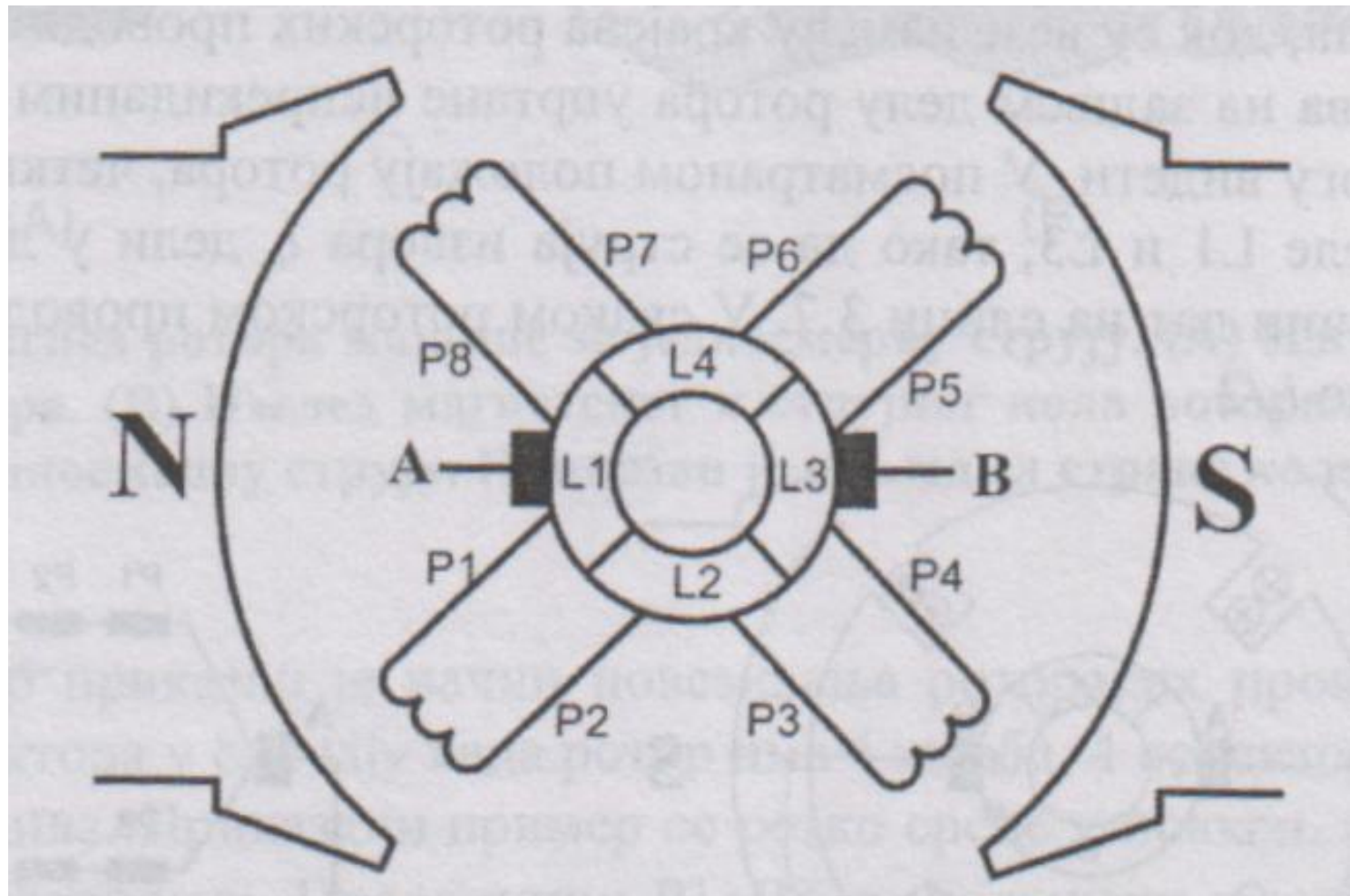
Смерови струја у проводницима ротора

ЕЛЕКТРИЧНЕ МАШИНЕ НА ВОЗИЛИМА

Шема веза роторског струјног кола

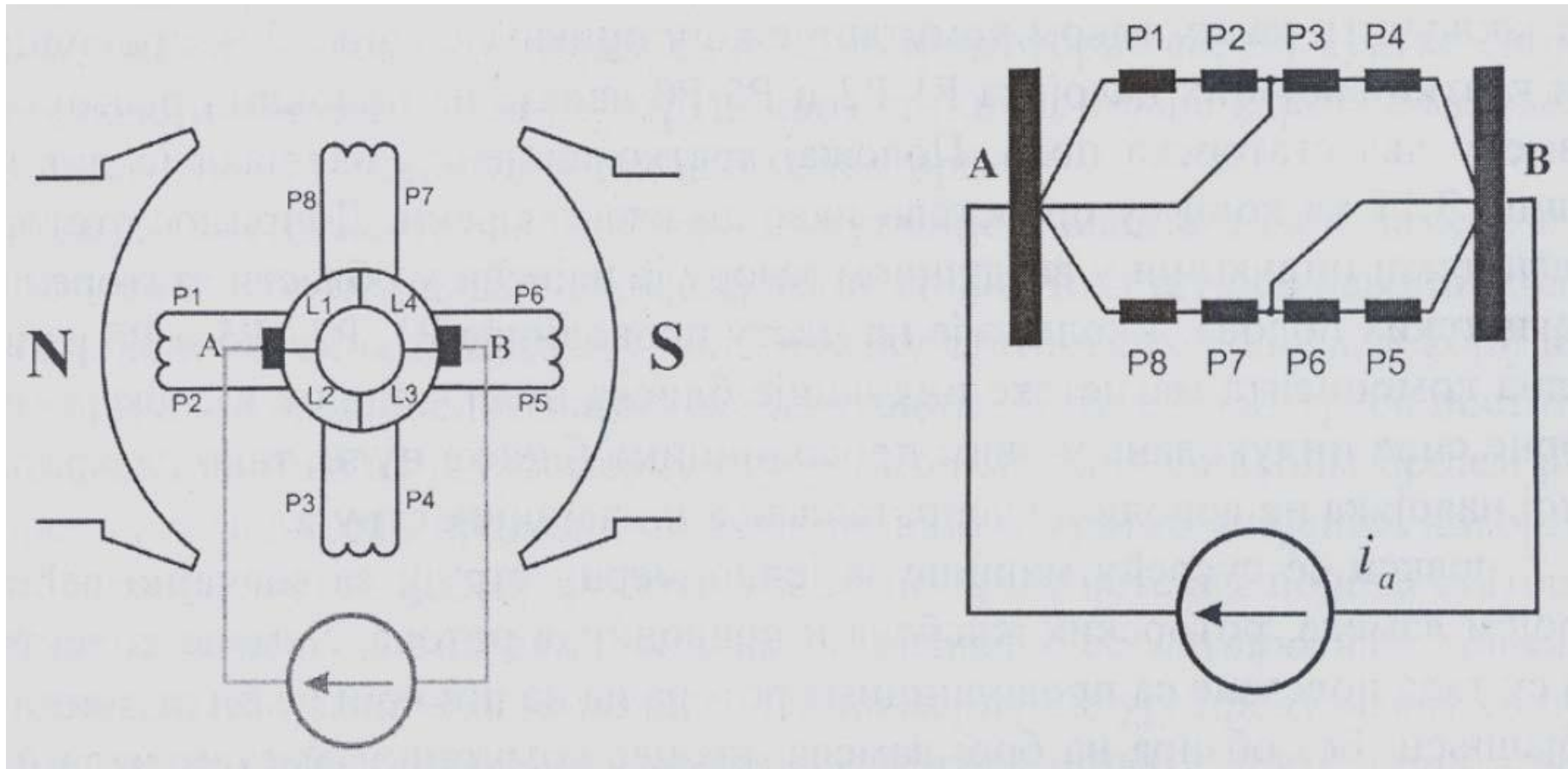

ЕЛЕКТРИЧНЕ МАШИНЕ НА ВОЗИЛИМА

КОМУТАЦИЈА

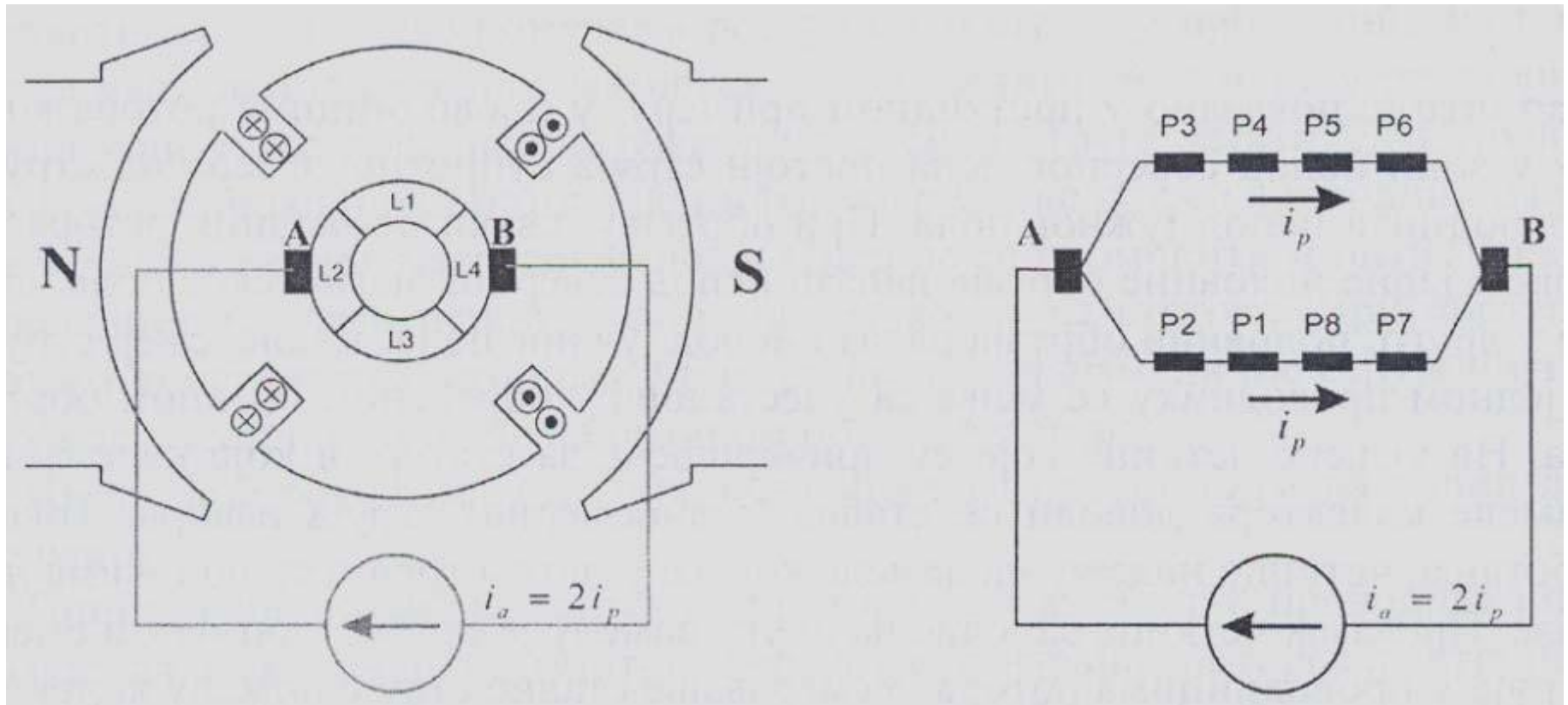
Кратак спој роторских навојака током комутације

ЕЛЕКТРИЧНЕ МАШИНЕ НА ВОЗИЛИМА

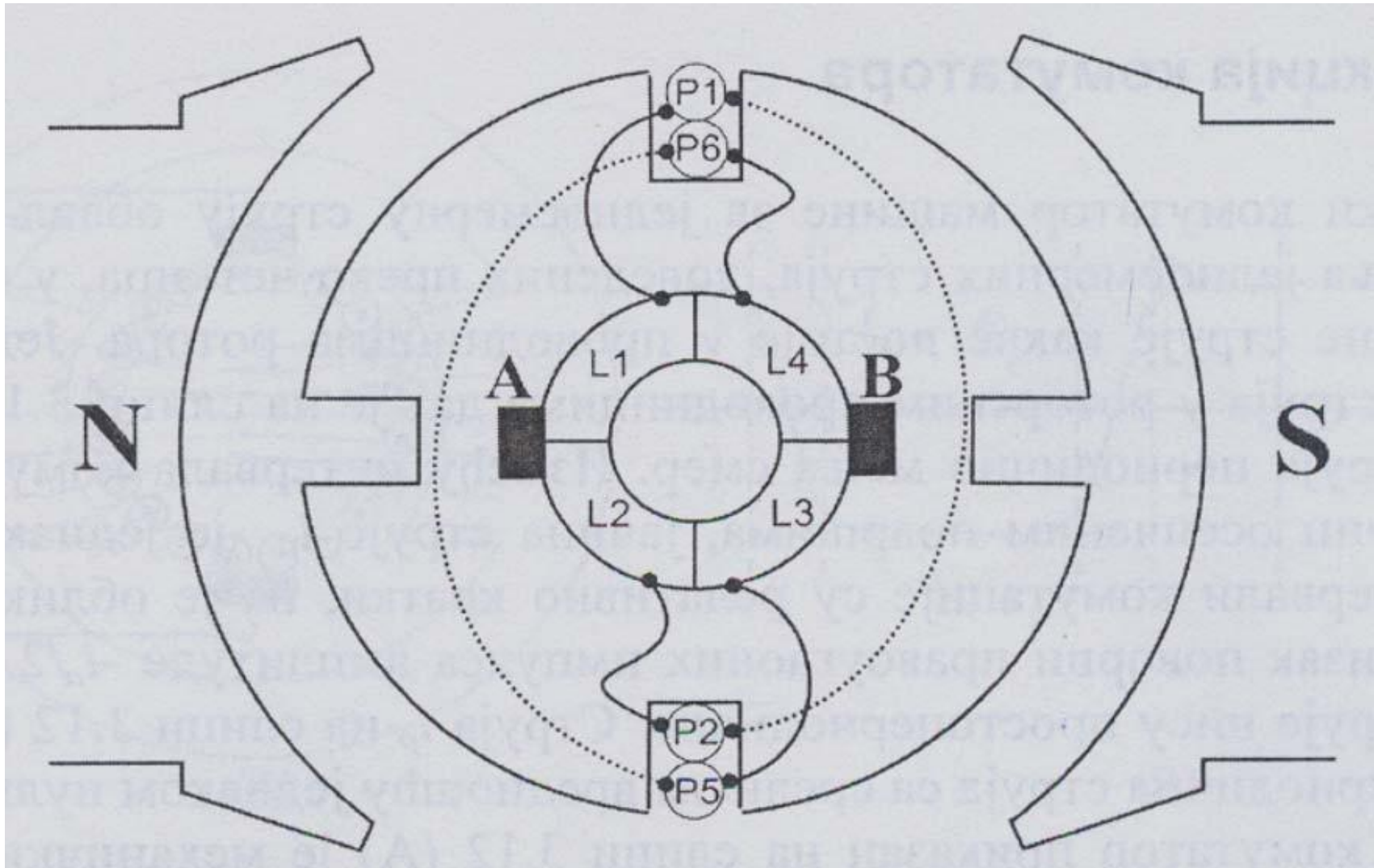
Положај ротора и шема веза после помераја од $\pi/2$

ЕЛЕКТРИЧНЕ МАШИНЕ НА ВОЗИЛИМА

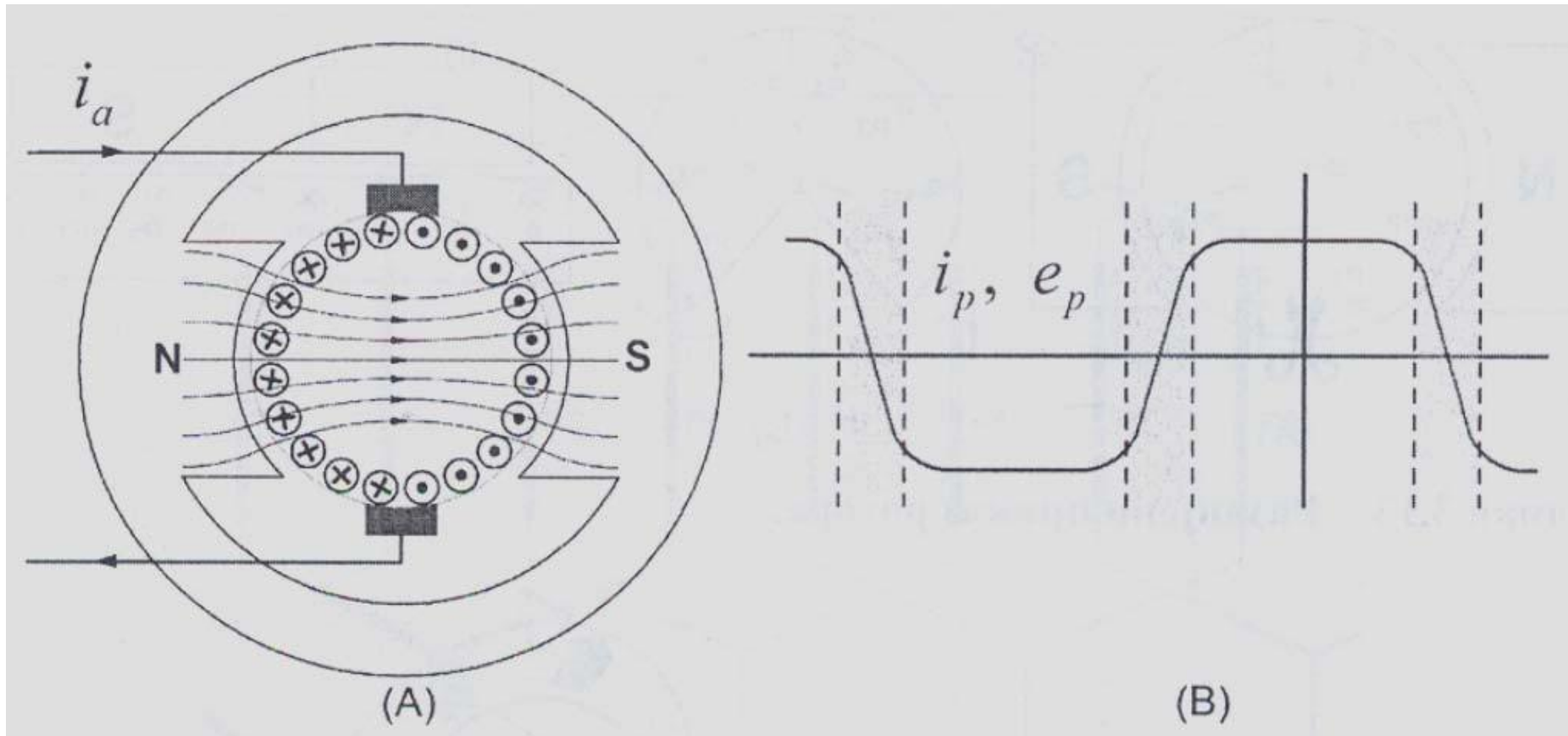
Положај кратко спојених навојака током комутације

ЕЛЕКТРИЧНЕ МАШИНЕ НА ВОЗИЛИМА

Функција комутатора

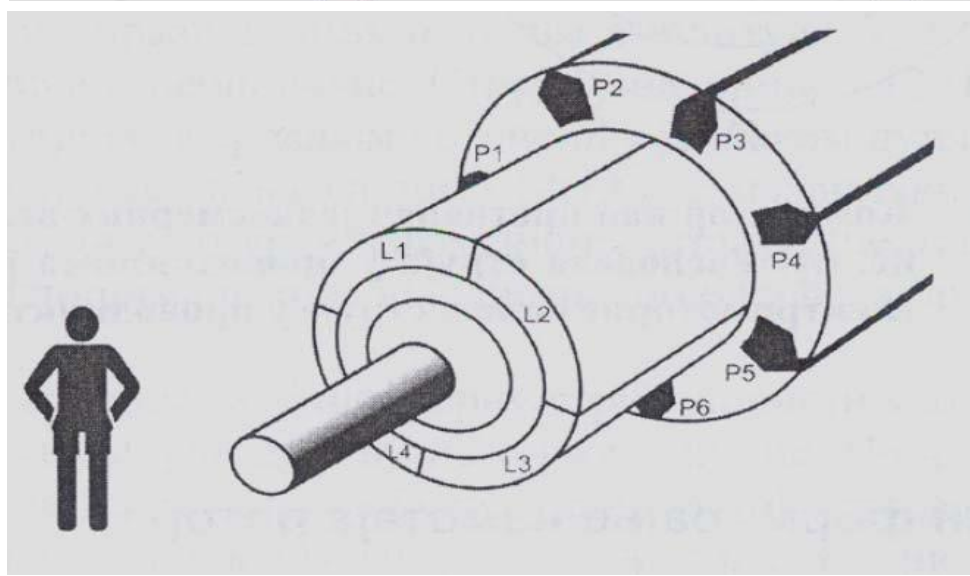
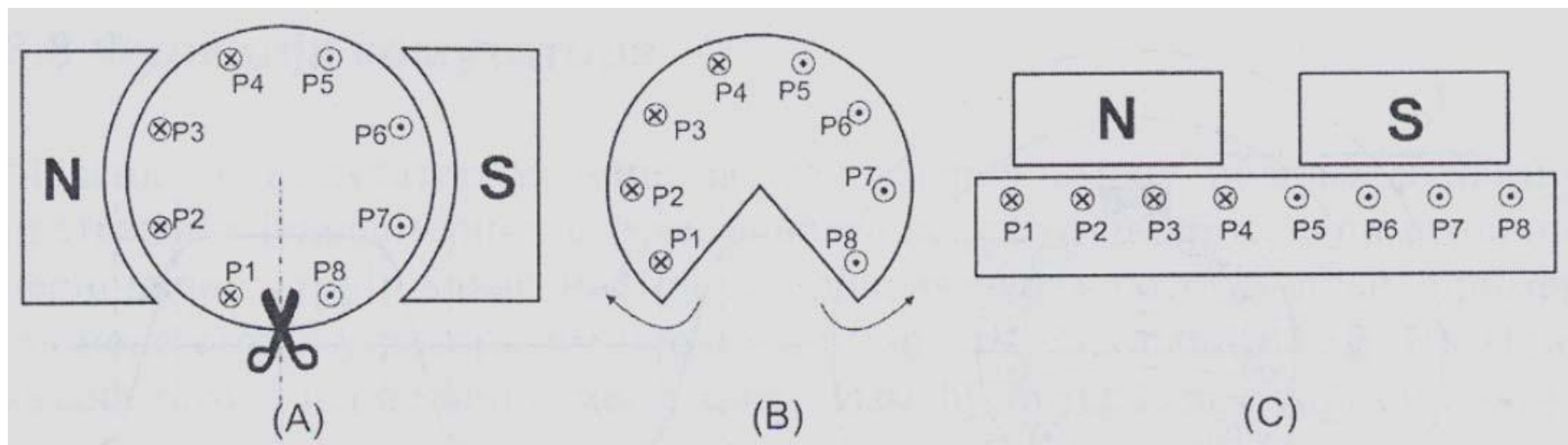

ЕЛЕКТРИЧНЕ МАШИНЕ НА ВОЗИЛИМА

ФОРМИРАЊЕ НАМОТАЈА РОТОРА

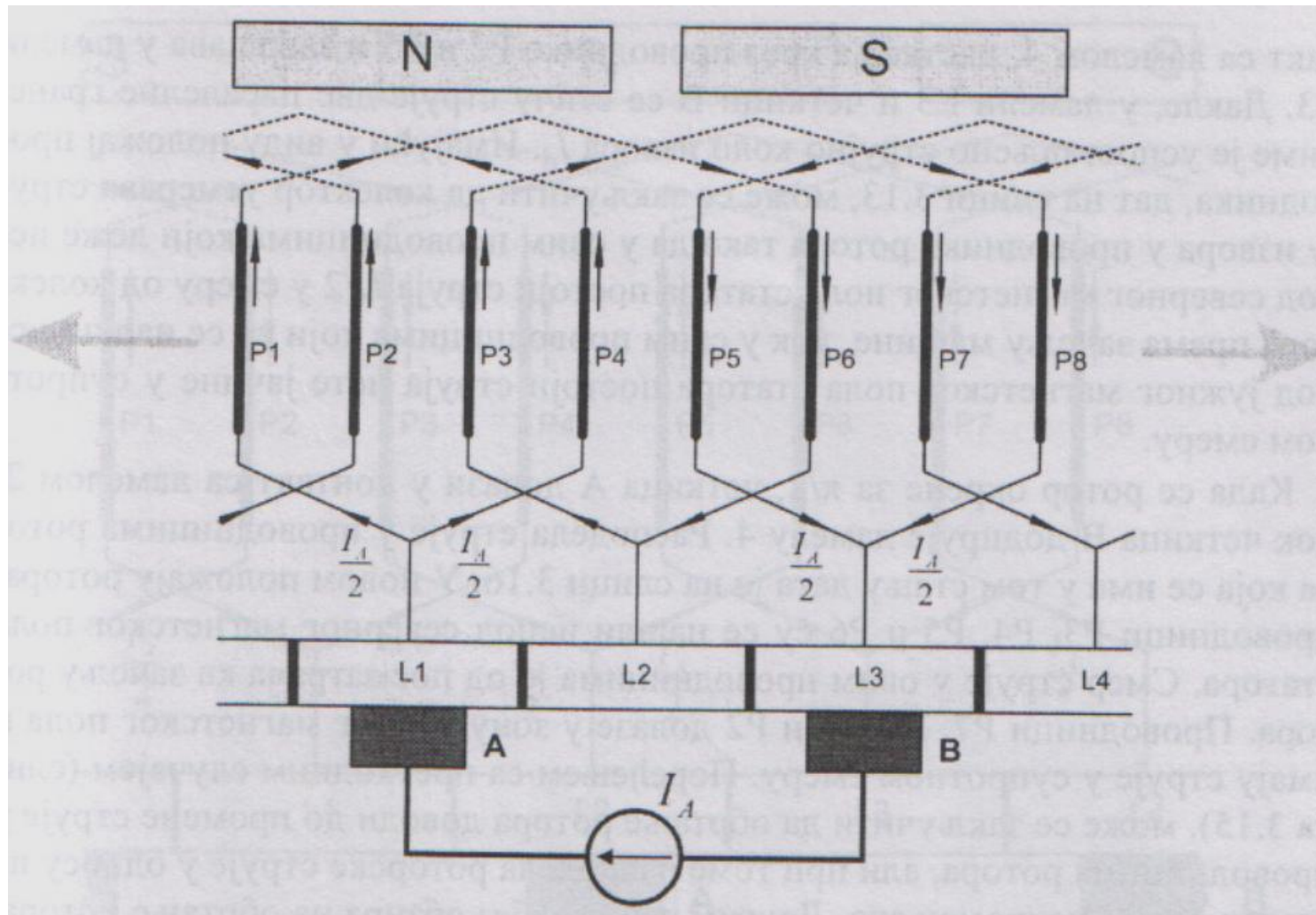
Развијени приказ ротора

ЕЛЕКТРИЧНЕ МАШИНЕ НА ВОЗИЛИМА

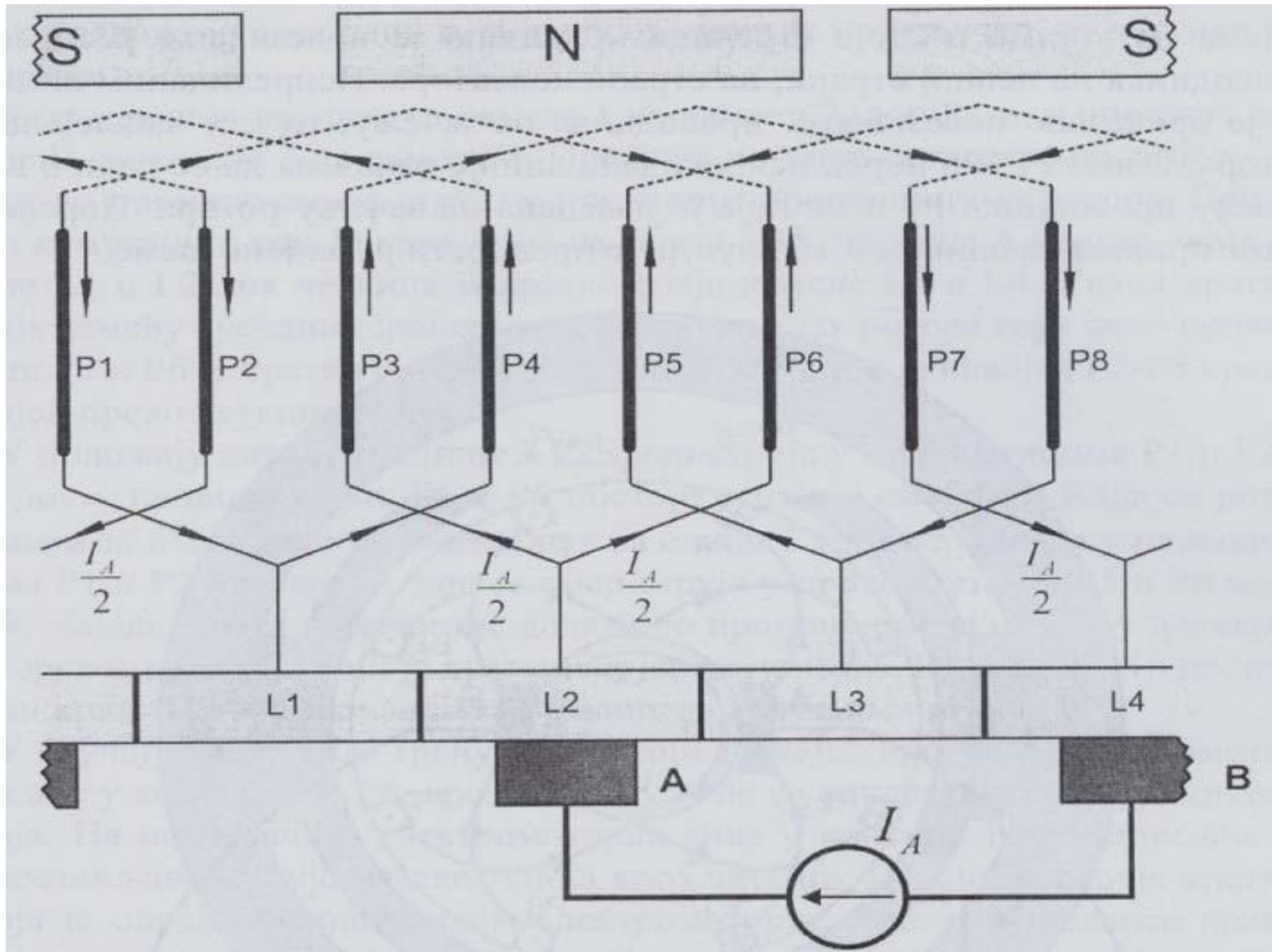
Развијени приказ веза проводника ротора и ламела колектора

ЕЛЕКТРИЧНЕ МАШИНЕ НА ВОЗИЛИМА

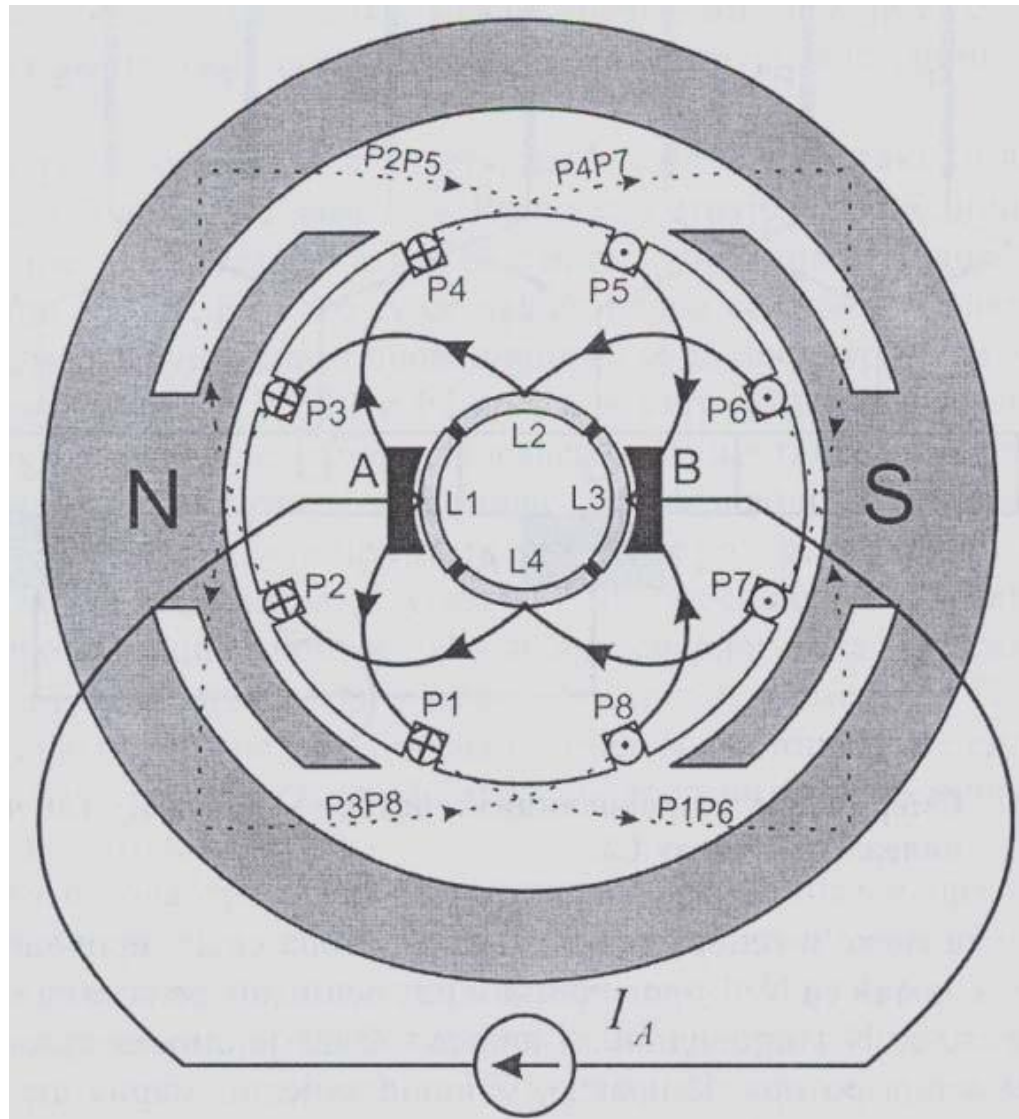
Смер струја у проводницима при развијеном приказу ротора

ЕЛЕКТРИЧНЕ МАШИНЕ НА ВОЗИЛИМА

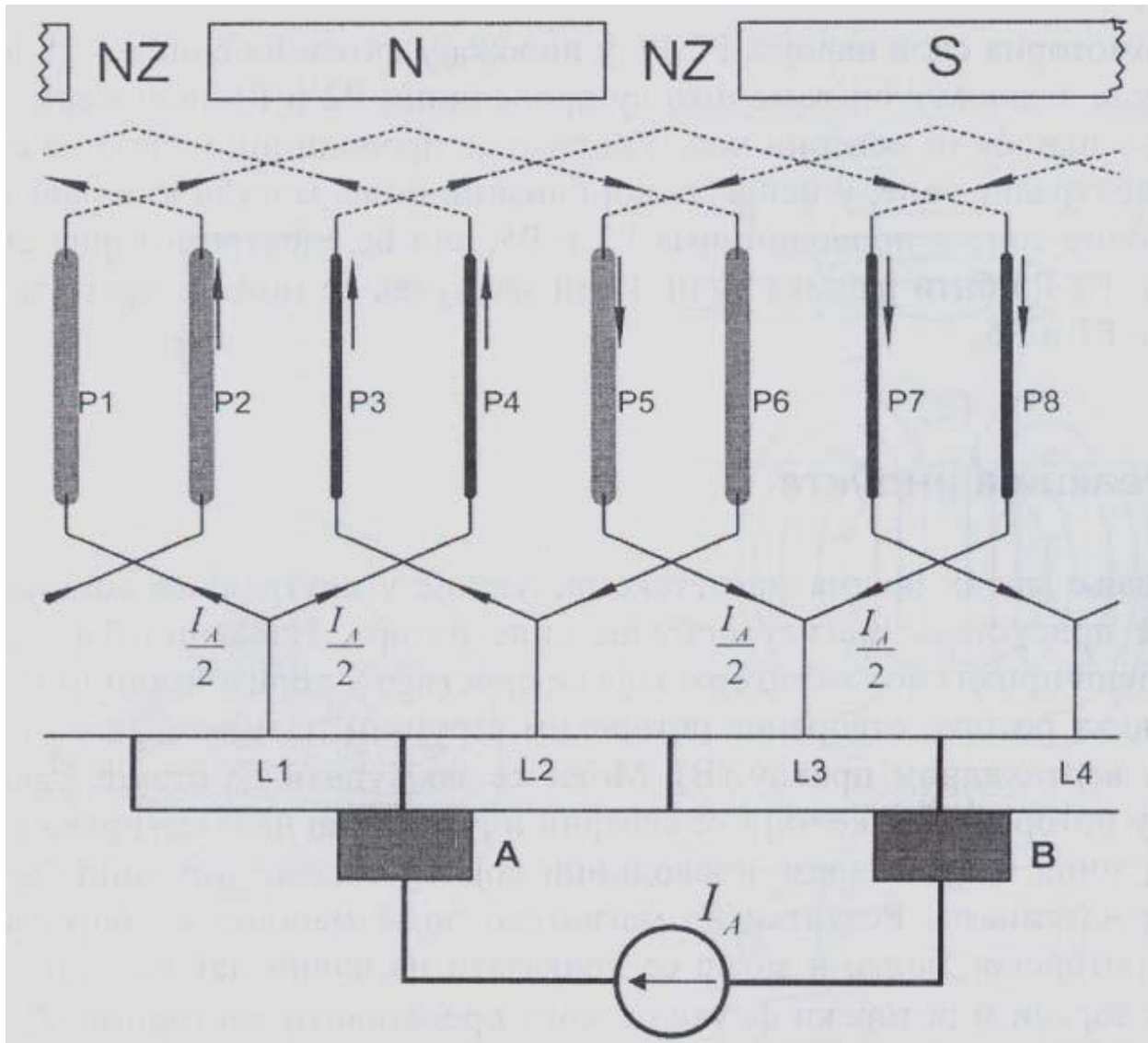
Чеони поглед на намотаје чији је
развијени приказ напред дат

ЕЛЕКТРИЧНЕ МАШИНЕ НА ВОЗИЛИМА

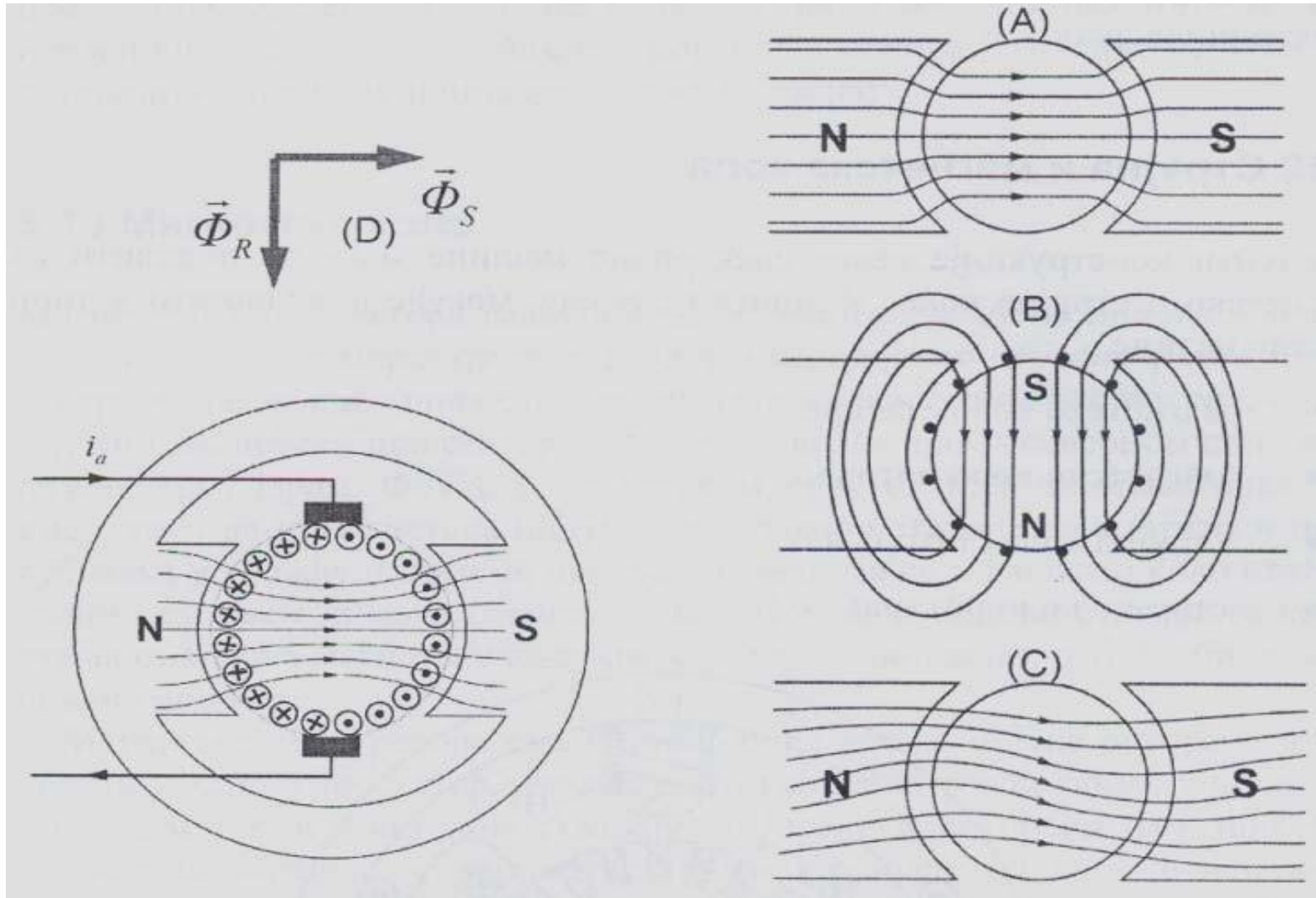
Комутација при кратком споју ламела L1 и L2

ЕЛЕКТРИЧНЕ МАШИНЕ НА ВОЗИЛИМА

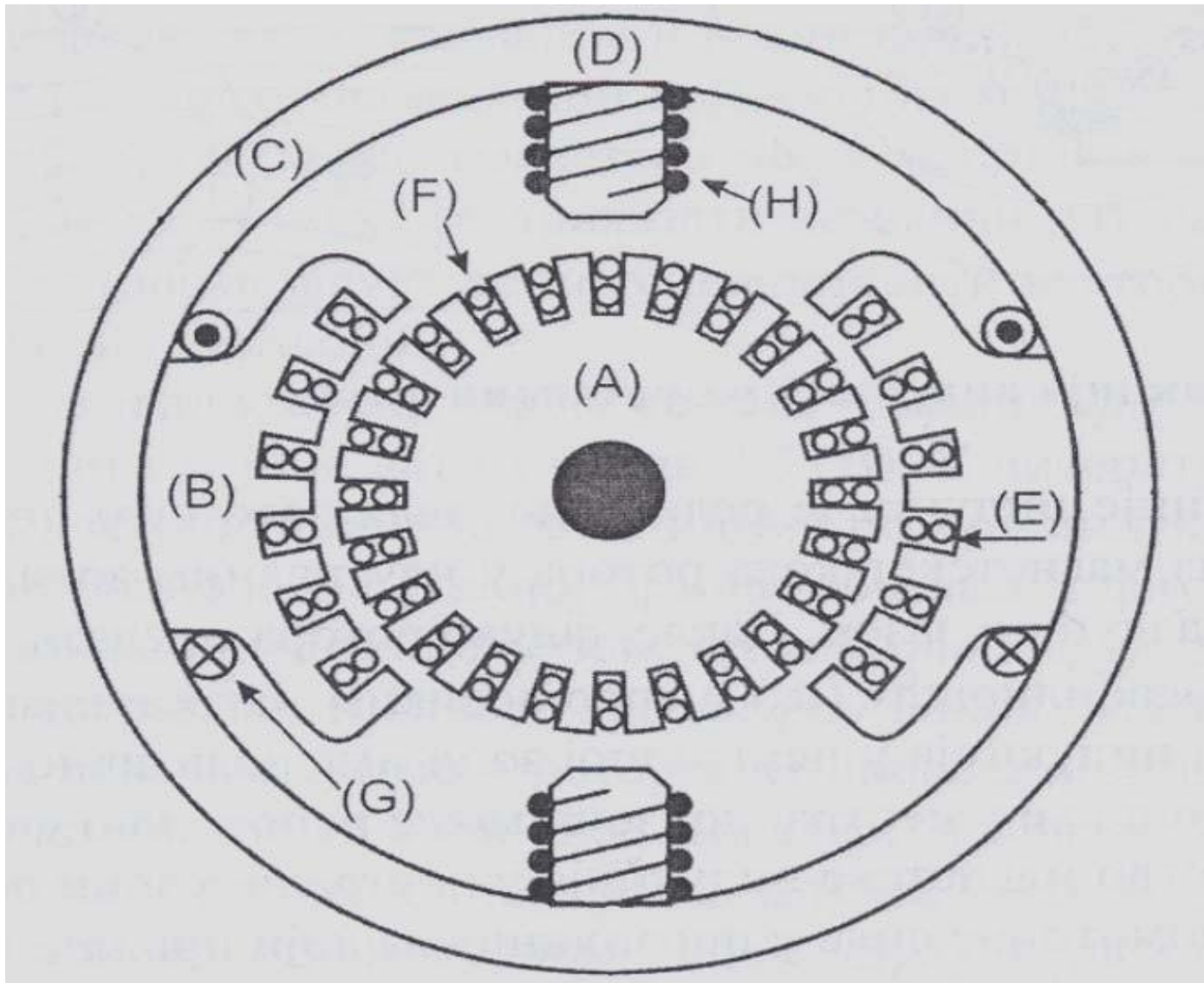
РЕАКЦИЈА ИНДУКТА (АРМАТУРЕ)

ЕЛЕКТРИЧНЕ МАШИНЕ НА ВОЗИЛИМА

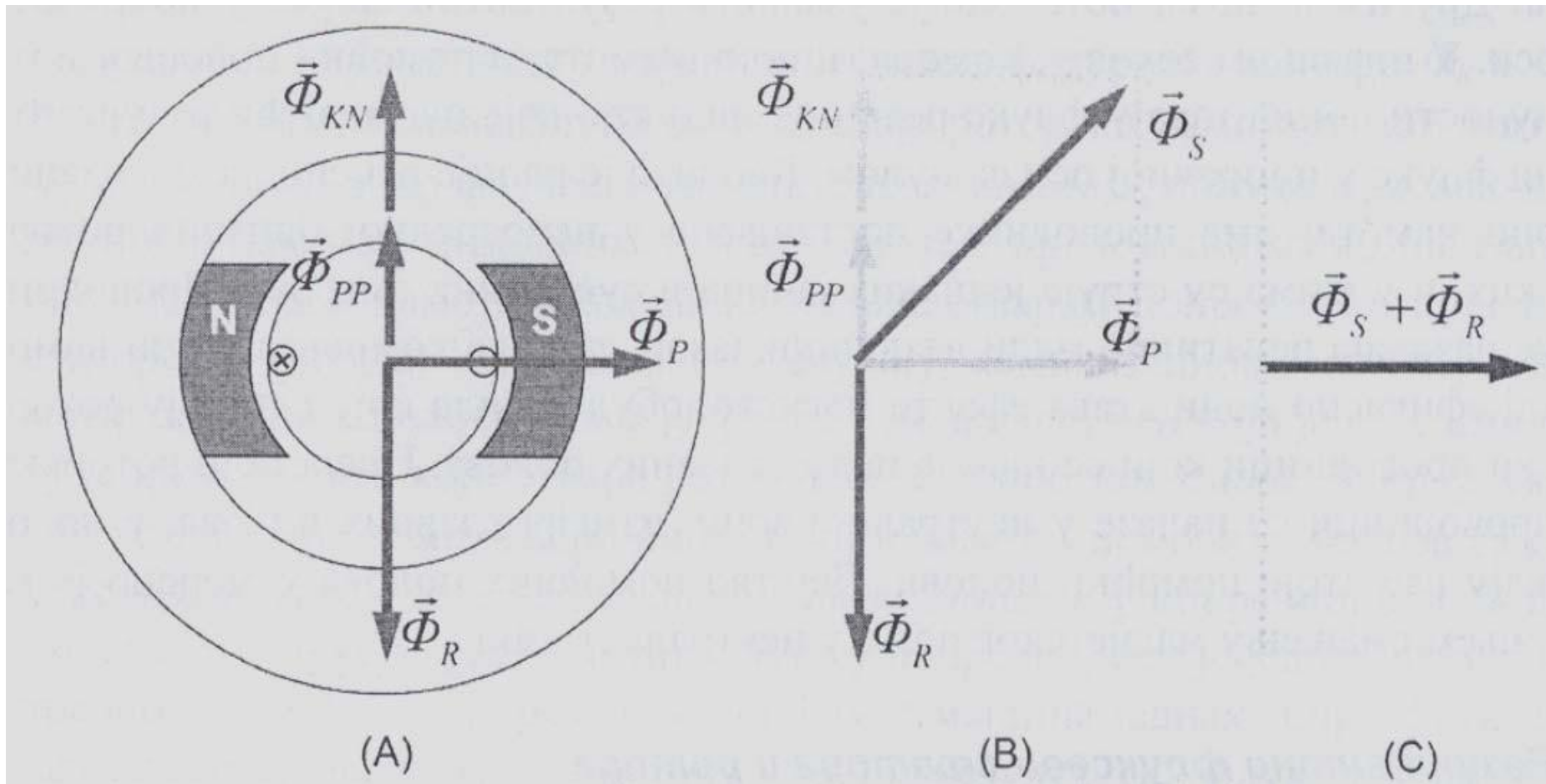
Компезациони намотаји и помоћни полови

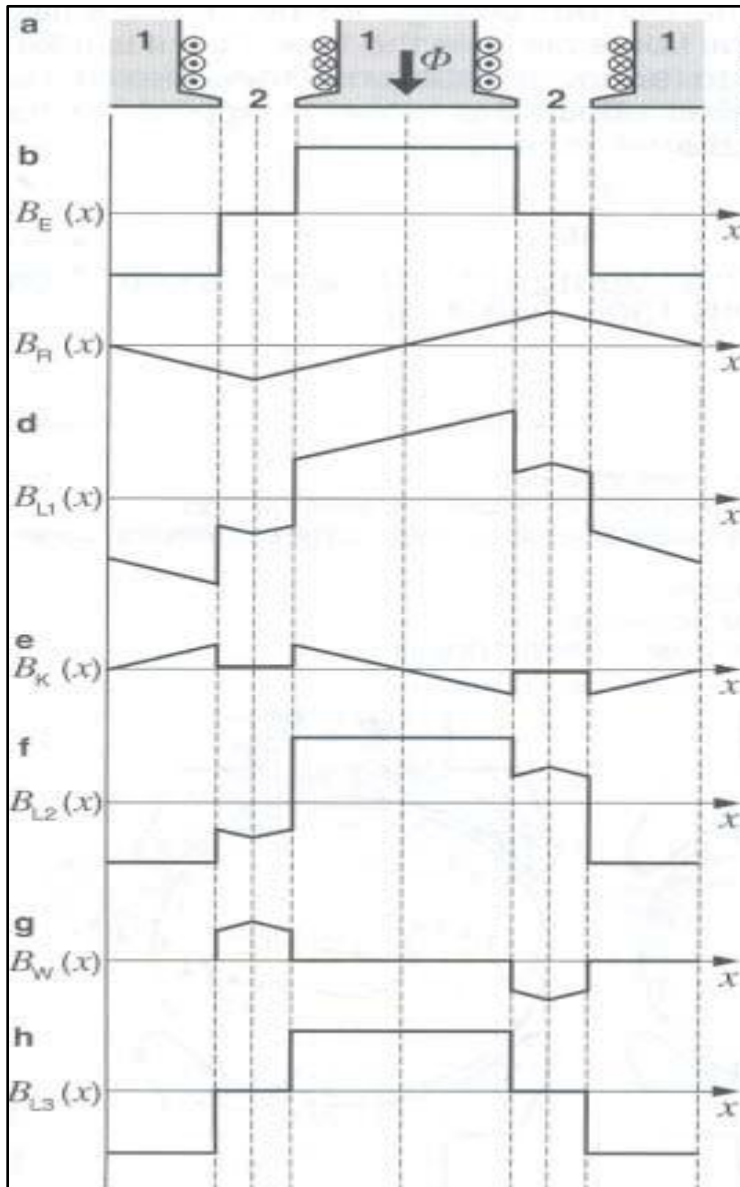

ЕЛЕКТРИЧНЕ МАШИНЕ НА ВОЗИЛИМА

Векторски приказ флуксова статора и ротора

Figure 5: Effect of the compensation and commutating winding

- a) Pole arrangement,
  - b) Distribution of the excitation field $B_E(x)$,
  - c) Distribution of the rotor quadrature-axis field $B_R(x)$,
  - d) Superposition of $B_E(x)$ and $B_R(x)$,
  - e) Compensation induction $B_K(x)$,
  - f) Superposition of $B_E(x)$, $B_A(x)$ and $B_K(x)$,
  - g) Commutating induction $B_W(x)$,
  - h) Superposition of all field distributions.
- 1 Pole shoe, 2 Neutral zone.
 Φ Stator flux.